

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 312/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

251/2009. (IX. 9.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a **budapesti lakos panaszos¹** 2009. május 12-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. szeptember 9-én – dr. Féja András és dr. Kádár András Kristóf testületi tagok távollétében – megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő** intézkedésre került sor.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

Panaszos 2009. május 11-én a Budapesten, az V. kerület Kossuth téri metró kijárat előtt egy szabálytalanul megálló és várakozó rendőrségi mikrobuszról készített hang- és képfelvételeket, amiért igazoltatták és igazolásra alkalmas iratok hiányában előállították.

I.

A panaszos 2009. május 11-én 13 óra 5 perckor a Budapesten, az V. kerület Kossuth Lajos téren sétálva arra lett figyelmes, hogy a metró állomás kijáratánál található taxiállomás – melyet tábla és felfestett útburkolati jel is megjelöl – előtt a taxi gépkocsik közlekedését akadályozó módon várakozott egy rendőrségi mikrobusz. A panaszos állítása szerint a mikrobusz a szabálytalan várakozás során megkülönböztető jelzést nem használt, ezért egy rövid videó és néhány fényképfelvételt készített az esetről, majd tovább indult. Ezt észlelve a mikrobuszból 5-6 egyenruhát viselő rendőr

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszosok személyes adatait töröltük.

szállt ki és megállásra szólította fel panaszost, aki ennek eleget tett. A rendőrök kérdőre vonták, hogy miért fényképezett, majd – a panaszos állítása szerint köszönés és egyéb kötelezően meghatározott formások mellőzésével a személyi igazolványát kérték.

A panaszos személyi igazolványát nem találta, ekkor az egyik rendőr, aki korábban vezetéknevén szólította őt, megjegyezte, hogy akkor megyünk az „ötbe”, vagyis a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) V. kerület, Szalay utcai kapitányságára, mert előállítják.

Időközben odament a panaszoshoz egy rendőr hadnagy nő is, aki szintén vezetéknevén szólította a panaszost, aki közölte vele, hogy hajlandó eltekinteni az előállítástól – miután rádión az adatait ellenőrzi – abban az esetben, ha a panaszos törli az általa készített felvételeket. Miután az azonnali törlést a panaszos nem volt hajlandó megtenni, őt előállították a BRFK V. kerületi Rendőrkapitányságra, ahol végül is a panaszos táskájából előkerült a személyi igazolványa.

Ezt követően a panaszos bejelentést tett a rendőrségen és ennek során kinyilvánította abbéli szándékát, hogy panaszt kíván tenni a Független Rendészeti Panasztestületnél és egyben kérte panaszának a Fővárosi Nyomozó Ügyészség részére történő megküldését is.

II.

A Testület a panasz kivizsgálása érdekében a panaszos beadványa és az annak kapcsán készült hang- és képfelvételeken túlmenően kérte a rendőrséget az ügyben keletkezett írásos, illetve ha készült kép-, illetve hangfelvétel megküldésére.

1) A jelentések tanúsága szerint az intézkedésben részvevő egyik rendőr 2009. május 11-én 13 óra körüli időben a Budapesten, az V. kerület Kossuth tér metró bejárat előtti járdán igazolásra szólította fel a panaszost, mivel az általuk használt ... forgalmi rendszámú szolgálati gépkocsiról és a rendőrökről fényképfelvételeket készített. Az igazoltatásra történő felszólításnak a panaszos nem tudott eleget tenni, mert nem találta meg a személyi igazolványát.

A rendőr jelentésében megjegyzi, hogy a szolgálati gépkocsival valóban szabálytalanul, de ezért a megkülönböztető fényjelzés használatával várakoztak, mivel a gépjárművezetője szabályosan nem tudta megoldani a parkolást. Ezt követően panaszost előállította, és ennek során, a rendőrségen előkerült a személyazonosító igazolványa.

Az intézkedő rendőr 2009. június 18-án írt jelentése alapján az alábbiak szerint járt el: „Jó napot Uram! XY főtörzs vagyok a Bevetési Osztályról, elkérem a személyi igazolványát általános igazoltatás céljából.”

Ugyanezen a napon másik két rendőr jelentésében erősítette meg a főtörzsőrmester által leírtakat: „az igazoltatás a Rendőrségi Törvényben és a Szolgálati Szabályzatban foglaltaknak megfelelően történt. A főtörzsőrmester a napszaknak megfelelően köszönt, majd a nevét és beosztási helyét, valamint az intézkedés tényét, célját közölte az igazoltatott személlyel.”

Valamennyi írásos jelentést a panaszban már említett rendőr hadnagy nő írt alá, mint szolgálat parancsnok.

2) A panaszüggyel kapcsolatban a BRFK Bevetési főosztály Bevetési Osztály Vezetője is készített írásos jelentést, melynek lényege, hogy „az intézkedésre azért került sor, mivel nevezett személy, intézkedésüket, az intézkedés során végrehajtott taktikai eljárásokat dokumentálta és feltehető, hogy azzal a szándékkal teszi, hogy a későbbiekben a Vele együtt demonstráló személyeknek segítséget nyújtson az intézkedésekkel szembeni ellenszegülésre.”

A kivizsgáló osztályvezető vizsgálatának eredménye szerint az intézkedéssel kapcsolatban jogsértés nem volt megállapítható.

III.

A Testület a rendelkezésére álló adatok alapján az alábbiakat állapítja meg:

1) A panaszos 2009. május 11-én 13 óra 5 perc körüli időben a Budapesten, V. kerület Kossuth Lajos téri metró kijárat előtt lévő, táblával és útburkolati jelekkel is feltüntetett taxiállomás mellett, szabálytalanul várakozó ... forgalmi rendszámú rendőrségi mikrobuszt látott, melyről video-, kép- és a későbbiekről hangfelvételt készített.

A mellékelt felvételeken látható, hogy a rendőrök a mikrobusz utasterében tartózkodtak. Mikor a rendőrök ezt észlelték, kiszálltak a rendőrségi gépjárműből és az egyik rendőr főtörzsőrmester – a csatolt hangfelvétel szerint – „Tisztelem XY Úr, személyi igazolvány!” felszólítással igazoltatta a panaszost. Megállapítható, hogy ez nem felel meg a rendőr főtörzsőrmester és a rendőrök által leírt jelentésekben foglaltaknak, miszerint az igazoltatás a jogszabályban részletesen körülírt módon és formában zajlott le. Az intézkedő rendőr nem közölte azon adatait, amelyet megfelelőek lettek volna a kétséget kizáró azonosítására.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban Rtv.) 20. §-a tartalmazza a rendőri intézkedés során a rendőr azonosítására vonatkozó rendelkezéseket, amelynek az a célja, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ennek ugyanakkor nem lehet olyan hatása, hogy az intézkedést akadályozza. A 20. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt, minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét

veszélyezteteti (pl. azonnali beavatkozás, fellépés szükséges), ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni.

A szolgálati fellépés módját a Szolgálati Szabályzat 4. §-a részletezi. A 4. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedést – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteteti – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja, kivéve, ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteteti (ez esetben az intézkedést követően kell megtenni).

Az azonosíthatóságra és a szolgálati fellépés módjára vonatkozó jogszabályi rendelkezések azért garanciális jelentőségűek, mert megtartásuk biztosítékot jelenthet arra nézve, hogy az állampolgároknak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdéséből levezetett tisztességes eljáráshoz való alapvető joga érvényesülhessen a velük szemben foganatosított intézkedések alkalmával. Amennyiben viszont ezek a formai elemei hiányoznak, akkor sérül ez az alapvető jog.

2) Annak ellenére, hogy a rendőr főtörzsőrmester nevén szólította a panaszost, mégis igazoltatta, állítása szerint azért, mert a szolgálati gépkocsiról és a rendőrökről fényképet készített.

A hangfelvétel tanúsága szerint a rendőr főtörzsőrmester nem közölte az intézkedése okát, noha saját jelentésében már azt írta, hogy „általános igazoltatás céljából” igazoltatja panaszost. Megállapítható, hogy ilyen igazoltatási okot az Rtv. vonatkozó rendelkezése nem ismer.

Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése értelmében a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. A rendőrségi törvény konkrétan meghatározza tehát, hogy a személyazonosság megállapítására mely esetekben kerülhet sor.

A Testület megítélése szerint a panaszügyben az Rtv.-ben felsorolt körülmények egyike sem forgott fenn, így az igazoltatás jogalapja hiányzott. Az intézkedésre valószínűleg egyfajta, a felvételt készítés miatti retorzióként került sor.

A Testület több korábbi állásfoglalásában – elsőként a 20/2008. (VI. 25.) sz., később pl. a 149/2008. (XII. 3.) sz. állásfoglalásban – elvi érveléssel kimondta, hogy az igazoltatás, mint minden rendőri intézkedés célhoz kötött, mindig kell lennie valamilyen törvényi jogalapjának és céljának.

A rendőri intézkedés egyetlen esetben sem lehet önkényes, önmagáért való, illetve nem irányulhat arra, hogy az állampolgárokat, amennyiben valós vagy valósnak vélt rendőri jogsértést (visszaélést) tapasztalnak, annak dokumentálásától, bejelentésétől elriassza.

A Testület álláspontja szerint sem fényképezés, sem pedig a parancsnoki kivizsgálásban írt ok nem feleltethető meg az Rtv.-ben felsorolt egyik törvényes igazoltatási oknak sem.

A Testület megjegyzi, hogy gyakorlatában visszatérőnek számítanak a rendőri intézkedések megörökítésével kapcsolatos panaszok. A Testület – az Alkotmánybíróság 54/2000. (XII. 18.) AB határozatával összhangban – korábbi állásfoglalásaiban [pl. a 120/2008. (X. 21.) számú állásfoglalásban] leszögezte, hogy fokozott közérdek fűződik az esetleges rendőri jogsértések dokumentálhatóságához.

A Testület ezzel összefüggésben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendőri intézkedések dokumentálása önmagában nem törvénytörő, azt a rendőr nem tilthatja meg, és a fényképezés vagy felvétel készítése további intézkedésre sem ad alapot. Amennyiben a rendőr úgy ítéli meg, hogy a fényképezés személyiségi jogát sérti, akkor magánemberként természetesen igénybe veheti a polgári jog által biztosított személyiségi jogvédelem eszközeit – mivel a sérelem nem mint rendőrt, hanem mint magánszemélyt érheti őt.

A Testület megítélése szerint a rendőri intézkedések dokumentálásához fűződő közérdek megelőzi azt a hivatkozási alapot, hogy a rendőröknek az esetleg kényelmetlenséget okoz.

A Testület korábban hivatkozott arra az alkotmánybírósági határozatra, amely kimondta: „a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket.” [56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 454., 456.]

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában alapelveként húzódik meg, hogy az eljárási garanciák a működő jogállamtól elválaszthatatlanok. A jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák védelme kapcsán többről is szó van, mint pusztán az Alkotmány tételes rendelkezéseiben megfogalmazott szabályok betartásáról.

Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a jogállamiság és jogbiztonság elvéből fakadnak az eljárási garanciák. Ezek alapvető jelentőségűek az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatósága szempontjából. Csak a formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, és csak az eljárási normák betartásával működik alkotmányosan a jogszolgáltatás. Maga a közhatalom sem korlátlan. Az alkotmányos alapjogok és alkotmányos védelmet élvező szabadságok miatt a közhatalom csak alkotmányos felhatalmazással és alkotmányos

indokkal avatkozhat be az egyén jogaiba és szabadságába. [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77., 85.]”

A Testület töretlen gyakorlata szerint ezért „az egyén tisztességes eljárásához való joga a fenti jogállamiság és jobbiztonság alkotmányos követelményéből levezetve azt feltételezi, hogy az egyes intézkedések által végrehajtott alapjog-korlátozás csak törvényes alap esetén, a jogszabályokban előírt eljárásrendben és garanciák mentén, egyúttal az arányosság követelményét szem előtt tartva történhet” [ld. a fentebb hivatkozott 20/2008. (VI. 25.) sz. állásfoglalást].

Tekintve, hogy az igazoltatás beavatkozást jelent a személyes adatok védelméhez fűződő jogba, és tekintve, hogy a panaszos igazoltatására megfelelő jogalap nélkül, olyan megfontolásból került sor, amelyről a Testület már többször kimondta, hogy a jogállamiság követelményeivel ellentétes, a Testület megállapította a panaszos személyes adatokhoz fűződő alapvető jogának és tisztességes eljárásához fűződő jogának sérelmét.

3) Az a tény, hogy az intézkedésbe beavatkozó rendőr hadnagy nő – aki szintén névről ismerte a panaszost, mert korábban már találkoztak – alkut ajánlott fel a panaszosnak. Az intézkedő rendőr hadnagy nő nem állított kevesebbet, mint azt, hogy hajlandó eltekinteni a panaszos előállításától, ha ő, az általa készített képfelvételeket törli a készülékéből. Ezen tények azt bizonyítják, hogy az intézkedő rendőrök mégiscsak szabálytalan módon, megkülönböztető jelzés nélkül várakoztak a Kossuth téren.

4) Tekintettel a fent leírtakra megállapítható, hogy az igazoltatás jogszabályba ütköző módon történt, ezért az annak folyamányaként alkalmazott előállítást is akként kell megítélni. A előállítás jogalapjának teljes hiányára figyelemmel megállapítható, hogy súlyosan sérült a panaszos személyes szabadsághoz és emberi méltósághoz való alapvető joga.

IV.

A fentiek figyelembe vételével a Testület a vizsgált ügyben megállapította, hogy a rendőri intézkedés súlyosan sértette panaszos személyi szabadsághoz, az emberi méltósághoz valamint a tisztességes eljárásához való alkotmányos alapjogait, ezért állásfoglalást a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki, melyet a Rtv. 93/A. § (6) bekezdés szerint megküld az Országos Rendőr-főkapitánynak.

Budapest, 2009. szeptember 9.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre

Fráterné dr. Ferenczy Nóra

elnökhelyettes,
előadó testületi tag

testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület